

חמש עשרה נשים פרק ראשון יבמות

יז.

עין משפט
גזר מצוה

סא א מיי פ"ב מהל' חייבי טהרה
א מיי פ"ב מהל' טהרה
ב מיי פ"ב מהל' טהרה
ג מיי פ"ב מהל' טהרה
ד מיי פ"ב מהל' טהרה
ה מיי פ"ב מהל' טהרה
ו מיי פ"ב מהל' טהרה
ז מיי פ"ב מהל' טהרה
ח מיי פ"ב מהל' טהרה
ט מיי פ"ב מהל' טהרה
י מיי פ"ב מהל' טהרה
יא מיי פ"ב מהל' טהרה
יב מיי פ"ב מהל' טהרה
יג מיי פ"ב מהל' טהרה
יד מיי פ"ב מהל' טהרה
טו מיי פ"ב מהל' טהרה
טז מיי פ"ב מהל' טהרה
יז מיי פ"ב מהל' טהרה
יח מיי פ"ב מהל' טהרה
יט מיי פ"ב מהל' טהרה
כ מיי פ"ב מהל' טהרה

תוספות ישנים

ואמר רבינו ש"מ צ"ל צ"ל
הוא מן העובד כוכבים
קרוי בן וכו' פירוש מדלא
קאמר כי יסיר ממנו דבן
בן וכו' מן העובד
כוכבים קרוי בן וכו' לא
רצה לבלות יחד כי הדבר
אינו שיה בשמים כלומר
העובד כוכבים ואינו קרוי
בן אלא משום דכ"ל ממנו אכל
ממנו וממנו. וכו'.
הוא חסד מעשיך
וא"כ בנתן יש שני הסבות
אחד ממנה שפסידה
לעבודת כוכבים וגם כנה
הוא חסד מעשיך כוכבים
אחד קרוי בן כי הוה
אחד האס:

תוס' חר מקבואי

פרק ביצה. הא דתנן עשה
בה מאמר ומת חולצת ולא
מתבימת ה"ה א"ע"א דלא
עבר בה מאמר שניה
מהל' חלצה יבומי לא
מיבמה דקילא כשמואל
דאמר יש ויקח אפי' בתרי
אחי וה"ל צרת (אחות
אשה בויקה. והא דקתני
עשה בה מאמר לאפקוקי
מב"ש דאמרי מאמר קונה
קנין גמור קמ"ל:

א) צ"ל אחת אחת עלה היה
בעולמו בויקה.

ואין בנך הבא מן העובדת כוכבים קרוי בנך אלא בנה. פירש
צקונטרס דמלכת כי יסיר ולא כתב כי תסיר משמע דלא קאי
אצמו לא תקח לנכך דאי (ו) יולדת בן לעובדת כוכבים לאו בנך
מיקרי ולא קרינן ביה כי תסיר את בנך אלא אצמך לא תמן לבנו
קאי וה"ק שמה תלך בן ויסירנו האב
מאחרי שאותו קרוי בנך וקשה לר"מ
לפירושו דפ"י בנך (י) קרוי בנך היינו
בנך הבא מן הישראלית שאצבו עובד
כוכבים דעליה קאי כי יסיר וא"כ
אמאי מייטי ואמר רבינו צ"ל בנך
כו' הרי הן ממש דברי שמואל ורבינו
נמי מאי קאמר (ו) ש"מ מדר' יוחנן
מה שיך לומר ש"מ דהן ממש דברי
רבי יוחנן ורבינו ר"מ דכי יסיר אצמו
לא תקח לנכך קאי והכי קאמר כי
יסיר החומן את בנך מאחרי והיינו
הסרה שאין הורע מתייחס אחר
בנך אלא אחר העובדת כוכבים דאין
קרוי בנך אלא בנה ושמואל ורבי
יוחנן לא פירשו כלום בעובד כוכבים
הבא על צת ישראל אלא רבינו
מדקדק דבן בנך הבא מן העובד
כוכבים קרוי בנך מדלא כתב כי
יסיר את בנך ש"מ דלית צה הסרה
משום דמתייחס אחריה ואין נראה
לר"י דכי יסיר משמע כמו הסרה
מאת הקצ"ה כדמתייחס ארי יטעני
יתה ודע"י נמי מכי יסיר לרבות כל
המסירים ועוד פירש ר"מ צע"ל
דשמואל ורבי יוחנן לייק מני יסיר
את בנך דמשמע דוקא על הסרתו
הקפיד הכתוב שלא יטעוהו ולא על
הסרת בן בנו לכיון דבא מן העובדת
כוכבים אין קרוי בנך אלא בנה מדלא
כתב כי יסיר או כי יסיר בנך
זרעו מאחרי ורבינו דייק ש"מ בן
בנך הבא מן העובד כוכבים קרוי
בנך דדוקא צננך (י) כי יסיר את בנך
למעוטי זרעו אכל צננך אפי' זרעו
יש למוש להסרה:

זו הדייב נהר גזון זו גינוק וערי מדי זו חמדן
והברותיה ואמרי לה זו (ו) ניהור והברותיה
הברותיה מאן אמר שמואל כרך מושבי
חידקי ודומקיא א"ר יוחנן וכולן לפסול כי
אמירותה קמיה דשמואל א"ל (ג) בנך (ה) הבא
מן ישראלית קרוי בנך ואין בנך הבא מן
העובדת כוכבים קרוי בנך אלא בנה והאיכא
בנות ואמר רבינו ש"מ בן בתך הבא מן
העובד כוכבים קרוי בנך גמירי דבנתא
דההוא דרא איצטרווי אצטרו איכא דאמרי
כי אמירותה קמיה דשמואל א"ל לא וזו משום
עד שעשאום עובדי כוכבים גמורים שנאמר
יבה' בגדו כי בנים זרים ילדו ויתב רב יוסף
אחוריה דרב כהנא ויתב רב כהנא קמיה
דרב יהודה ויתב וקאמר עתידין ישראל
דעבדי יומא טבא כי חרבי תרמוד והא
חרב ההיא תמוד הואי רב אשי אמר היינו
תרמוד היינו תמוד אכפולי הוא דמכפל
חרב מהאי גיסא אותיב מהאי גיסא ואי
חרב מהאי גיסא אותיב מהאי גיסא יתיב
רב המנוגא קמיה דעולא וקא הוי בשמעתא
אמר מה גברא ומה (ו) גברא אי לאו דהרפניא
מאתיה אכסיף א"ל כסף גלגלתא להיכא
יהבת א"ל לפום נהרא א"ל א"כ מפום נהרא
את מאי הרפניא אמר ר' זירא הר שהכל
פוגין בו במתניתא תנא כל שאין מכיר
משפחתו ושבתו נפנה לשם אמר רבא והיא
עמוקה משאול שנאמר מיד שאול אפדם
ממות אגאלם ואילו פסול דידהו לית להו
תקנתא פסולי דהרפניא משום פסולי
דמישון ופסולי דמישון משום פסולי דתרמוד
פסולי דתרמוד משום עבדי שלמה והיינו
דאמרי אינשי קבא רבא וקבא זוטא
מיגנדר ואזיל לשאול ומשאול לתרמוד
ומתרמוד למישון ומישון להרפניא:

הדרן עלך חמש עשרה נשים

ביצה אשת אחיו שלא היה בעולמו
שני אחים ומת אחד מהן ונולד
להן אח ואח"כ ייבם השני את אשת
אחיו ומת הראשונה יוצאה משום אשת
אחיו שלא היה בעולמו והשניה משום
צרתה עשה בה מאמר ומת שניה
חולצת ולא מתייבמת: **גמ'** אמר רב
נחמן מאן דתני ראשונה לא משתבש מאן
דתני שניה לא משתבש מאן דתני
ראשונה

ביצה עשה בה מאמר. דסיפא (דף יט:) לא אנטריך דמרישא
שמע"י לה אלא אידי דמתני ליה ברישא תנא להו נמי בסיפא:
מאן דתני ראשונה לא משתבש. הכא לא בעי מאן דתני ראשונה
אמאי לא תני שניה כדדייק בריש מס' ע"ז (דף ג.
סס) מאן דתני אידיהן מ"ט לא תני עידיהן דהתם צעי משום דה"ל
למיתמי לשון עדות כדכתב יתנו עדיהן וילדקו וצתה דמשי תבשרא
עדיף דהר פריך מאן דתני עידיהן מאי טעמא לא תני אידיהן:
אשת

זו הדייב נהר גזון וכו' מושבי חידקי ודומקיא: לפסול. רוצן
ממורים שנטמעו (ו) עשרת השבטים בעובדות כוכבים וצניהן הרי הן
ישראלים וכוונת בן איסור ממורות והן לא מהוה וגשאו זה אמותו
או בתו והרי הן ממורים: כי אמירותה קמיה דשמואל עד השתא
מילתיה דרב יהודה (ט) משמיה דרב
אסי (ו) קאמר (ו) ואחר פטירתו של
רב אסי בנך לא לפני שמואל וקאמר
כי הדר אמירותה להא דרב אסי
קמיה דשמואל דחוששין לקדושין:
אמר בנך הבא מן העובדים כוכבים
קרוי בנך אלא בנה. דנפקא לן מכי
יסיר את בנך מאחרי (דברים ו) ולא
כתב כי תסיר את בנך אלא לאו
אצמו לא תקח לנכך מהדר דא"כ
היה לו לומר כי העובדת כוכבים
תסיר ש"מ דאי נמי יולדת בן לעובדת
כוכבים לא בנך מיקרי ולא קרינן
ביה כי תסיר את בנך הילכך עובדי
כוכבים גמורים הם: והאיכא צנות.
שנצטו ונשאום עובדי כוכבים והולידו
מהם: **ואמר רבינו.** לקמן פ"ב (דף
גג.) בן בנך הבא מן העובד כוכבים
קרוי בנך דכתיב בתך לא תמן לבנו
כי יסיר את בנך מאחרי מדלא כתב
כי תסיר ש"מ דאצמך לא תמן לבנו
קאי וה"ק שמה תלך לו בן ויסירנו
האב מאחרי וקא קשה ליה בנך
וילוחס לקדושין: **דההוא דרא.**
ועשרת השבטים: איצטרווי איצטרו.
(ו) נצקע רחמן מלקלוט זרע ונעשו
עקריות: **איצטרו.** לשון ציקוע כמו
(ז) טילא חריפי דמלרי וק"י (ע"ז ד' ג.)
יומא טבא. משום דממורים הם
ומטמעים בישראל ופסולים אומן:
היינו תרמוד היינו תמוד. ודקאמר
הא תרמוד לא תריב כולה: **דאיכפולי**
איכפול. כשחרבה מכאן נכפלה
וניצית מנכאן: **וקא הוי.** מקשה:
אמר. עולא עליה דרב המנוגא
מה גברא ומה גברא כמה הוא
גדול: **אי לאו דהרפניא מאסיה.**
שאינם מיוחסים: שהכל פוגים שם.
כל פסולין שאין מולאין אשה פוגין
והולכין שם: **והיא עמוקה.** ורעה
לדבר זה יותר מניהנס דאילו ליורדי
גיהנס איכא תקנתא דכתיב מיד
שאול אפדם ממות אגאלם ואילו
פסולי דידהו לית להו תקנתא:
משום פסולי דמישון. שקרובה לה
ומתערבין בהן ואמר צפרק עשרה
יוחסין (קדושין עא:) מישון מתה והתם
מפרכ פסוליייהו: **קבא רבא וקבא**
זוטא. איפה גדולה ואיפה קטנה
שניהם מעוותים כלומר כל הפסולין
מתגלגלים ויורדים לשאול ומשאול
לתרמוד כלומר שאול גבוה מתרמוד
ומתגלגל משאול לתרמוד וטעמא
דלעיל דאילו ליורדי גיהנס איכא

תקנתא ולפסול דידהו אין טהרה: מתגלגל:
הדרן עלך חמש עשרה נשים
ביצה אשת אחיו שלא היה בעולמו
שני אחים ונולד להו ונולד להו
אח ומלאה זקוקה ליבם ועליו אסורה משום אשת אחיו
שלא היה בעולמו: **ואח"כ ייבם השני את אשת אחיו.** ולו אשה אחרת
ומת: **הראשונה.** זו היא אשת (ו) ראובן שנפלה לפניו כבר פעם
אחת: **ויולאה.** ונפטרת מזה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו
כו': **עשה צה.** זה שמת מאמר ולא הספיק לכונסה עד שמת:
שניה חוללה. ולא מיפטרה משום אשה אחרת למה שמת היא: **ולא מתייבמת.** דמאמר קונה מקצת והוא אשת ערוה במקצת מדרבנן:
גמ' מאן דתני ראשונה. מאן דקרי לה ראשונה לכה שנפלה לפני לוי שני פעמים לא משתבש ומאן דקרי לה שניה לא משתבש:
ראשונה

א) ע' קדושין ע"ב.
ב) ע' ע"ז א לקמן כו.
ג) קדושין ס"ז. ד) צ"ל צנות
עשרת השבטים בעובדי
כוכבים כי רש"ל.
ה) והר"ל מייסד גירסא
זו, א) צ"ל נאמר, א) הוא ה' ז'
לכן, א) בן כו' קרוי.
יב"ד, א) ע"י עמוקה
כשאלו.

תורה אור השלם

1. ב"י בגדו כי בנים זרים
לקדו עתה יאכלם חדש
את חלקיהם: הושע ה' ז'
2. מיד שאול אפדם
ממות אגאלם אפי'
דברך מות אהי קשבר
שאול נהם יסתר מעיני:
הושע י"ג יד

הגהות הב"ח

א) גמ' ב"י בנך (הבא מן
ישראלית) ת"מ וי"ב
ב) כנסתים מנזרל דלא גרס
ליה אכל בנך פ' האומר
מפרכ דגרסי ליה הוסיף
ע"ש דף ס"ח ע"ב:
ג) שם מה גברא ומה
גובריה א"ל לא: (א) רש"י
ד"ה כי אמירותה וכו' דרב
יורא משמיה דרב אסי
משכא לאחר שטרחה
שאל רב אסי בא לפני
שמואל וקאמר כי הדר:
ד) ד"ה איצטרווי איצטרו
נצקע ק"כ כמו צע"ז דף
למ"ד: (ס) ד"ה הלאהו
זו היא אשת אחיו
הראשון שפלה לפני:
(א) תוס' ד"ה אין ואין וכו'
דאי נמי יולדת בן:
(א) בא"ד פלי קאמר ש"מ.
ג"כ לקמן דף כ"ג ע"א:
(א) בא"ד דדוקא צננך
כתיב כי יסיר את בנך
למעוטי זרעו:

מוסף רש"י

בנך הבא מן
הישראלית קרוי בנך.
כתיב בתך לא תמן לבנו
ובתו לא תקח לנכך ופסין
ליה כי יסיר את בנך.
מדלא כתיב כי יסיר את
בנך משמע דבן הילכך
לעובד כוכבים בנתך קאמר
שיסירנו העובד כוכבים
מאחרי, ושמעין דבן בנך
אפילו מן הע"מ קרוי
בנך, ואין בנך הבא מן
העובדת כוכבים קרוי
בנך, מדלא כתיב נמי כי
תסיר את בנך, דנשמע
מניה דקפיד נמי קתא
בבנו לא תקח לנכך משום
כי תסיר את בתך הולד
מנך, אלא בן העובדת
כוכבים אינו קרוי בנך אלא
בנה (קדושין סח.) וכו' ז' ד.
לקמן כו' הדרים ז' ד.
הדרן עלך חמש עשרה
נשים